

Open Source 2005 - 2. díl

David Čepička, Tobias Weidemann

Řada užitečných programů, které jsou zdarma

V minulém čísle časopisu jsme vám přinesli první část článku věnovanému těm nejzajímavějším aplikacím šířeným pod hlavičkou *Open Source*. V dnešním pokračování plynule navážeme na článek lminulý. Seznámíme vás s dalšími zdarma dostupnými programy, které můžete používat v nejrůznějších oblastech práce s počítačem, a doufáme, že podobně jako my dospějete k názoru, že se jedná o plnohodnotné aplikace, které jsou minimálně na stejné úrovni jako běžný software prodáváný v obchodech.

Jak jsme již zmiňovali v minulém čísle časopisu, je přechod na programy šířené pod hlavičkou *Open Source* jednou z cest, jak legalizovat software ve vašem počítači. Tento typ softwaru je lvyvíjen různými komunitami, jejichž členové navzájem spolupracují, i když povětšinou pouze prostřednictvím linternetu. Často se nejedná o žádné drobné utility, najdou lse mezi nimi i kancelářské balíky či internetové prohlížeče.

To nejlepší ze světa Open Source podruhé

V tomto čísle vám tedy představíme druhou část našeho výběru programů spadajících pod *Open Source*. Všechny programy samozřejmě naleznete **na našem CD**, zdrojové kódy jednotlivých aplikací (často v několika různých verzích) pak naleznete na linternetových stránkách, jejichž adresy vám prozradíme také. Naleznete zde programy prakticky z každé oblasti, kam zasahují počítače - ať se bude jednat o program pro práci s elektronickou poštou, čtečku kanálů RSS, program pro šifrování dat či pro záchranu souborů či diskových oddílů. Pokud bude některá utilita potřebovat pro svůj běh speciální rutiny, pak lto bude u programu výslovně uvedeno a vše potřebné bude lřibaleno **na naše CD**. Ve většině případů však budou splněny všechny předpoklady pro lto, abyste mohli tento zdarma dostupný software začít okamžitě lpoužívat.

na našem CD

Popfile 0.22.2

Účinná ochrana před spamem

Co umí: Také dostáváte často do své e-mailové schránky spoustu lnevyžádaných e-mailů, v nichž vám nabízejí Viagra nebo jisté ldelikátní operace vašeho těla? E-maily tohoto druhu jsou lskutečně velmi otravné. Poskytovatelé e-mailových schránek se lsnáží omezovat množství nevyžádané pošty tím, že nabízejí svým lživatelům antispamový filtr. V jeho případě si však nemůžete lnikdy být jisti, že tento filtr náhodou nezařadí mezi spam lzprávu, která je pro vás důležitá. Daleko lépe je na tom lutilita **Popfile**. Jedná se o program pro blokování nevyžádané lpošty, který se dá konfigurovat přesně podle vašich požadavků. lběží v operačním systému na pozadí a automaticky třídí došlou lelektronickou poštu podle zadaných pravidel. Zvládá protokoly lPOP3 a IMAP, přičemž požadavek na instalaci modulu pro správu lelektronické pošty pomocí protokolu IMAP musíte při instalaci lžadat zvlášť, a to

v položce *Optional modules*. Program se při filtrování orientuje jednak podle slov, která se ve spamu často vyskytují, jednak se řídí zákony pravděpodobnosti. Konfigurace programu sice není právě triviální, nicméně čas investovaný do snahy o pochopení programu se vám určitě vyplatí. Rozpoznatelnost spamu pak zakrátko může dosáhnout až na hodnotu 95 procent. **Jak funguje:** Okamžitě po dokončení instalace se spustí průvodce konfigurací programu Popfile. Ten vám umožní definovat a nastavit pravidla pro filtrování elektronické pošty a také si zde určíte, pro které účty má být filtrování povoleno. Nedoporučujeme vám, alespoň ne zpočátku, nastavovat příliš mnoho kritérií pro filtrování, protože jinak velmi snadno ztratíte přehled. Podrobnější nastavení programu pak provádíte prostřednictvím webového rozhraní v internetovém prohlížeči. V prohlížeči zadejte adresu **http://127.0.0.1:8080/** . Klepnutím na odkaz *Rozšířené* se ocitnete na stránce, kde můžete přidávat nová klíčová slova. Mějte se však při jejich zadávání na pozoru, aby vám ve spamovém koši nekončily i zprávy, které do kategorie spamu nepatří. V nejnovější verzi Popfile podporuje i zabezpečené připojení SSL. Musíte však doinstalovat doplněk ADDSSL.EXE, který naleznete **na našem CD** v ZIP archivu s programem Popfile.

Download: popfile.sourceforge.net

Název a velikost souboru: POPFILE-0.22.2-WINDOWS.ZIP, 4,77 MB

Operační systém: Windows 95/98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: český

na našem CD

RSS Owl 1.0.2

Kanály RSS na pracovní ploše

Co umí: Zkratka RSS pochází ze slov *Really Simple Syndication* a poskytuje nepřetržitý tok zpráv, které nabízejí internetové, převážně zpravodajské servery. Tyto zdroje RSS obsahují však pouze titulky aktuálních zpráv, v závislosti na vydavateli někdy rovněž několik úvodních řádků zprávy, ovšem bez grafického rozhraní a formátování. Zmiňované zdroje můžete zobrazit prostřednictvím tzv. *čteček RSS*, mezi které patří kupříkladu utilita **RSS Owl**. Popisovaný program je velmi silným nástrojem, který se přesto může chlubit jednoduchým ovládáním a přehlednou správou všech příspěvků. Ke každé položce v programu můžete zadat interval, jak často se má aktualizovat a zda má být daný zdroj otevřen po spuštění programu. Po klepnutí na příspěvek vyvoláte v integrovaném miniprohlížeči k němu odpovídající podrobnou zprávu staženou z původní internetové stránky. RSS Owl podporuje tzv. *Tabbed Browsing* (otevírání jednotlivých příspěvků do záložek) a dokáže zkopírovat jednotlivé zprávy jediným klepnutím myši do vámi zadaného weblogu (internetového deníčku). Jednotlivé zprávy nebo i celé zdroje se zprávami se dají exportovat do formátů RTF, HTML či PDF. **Jak funguje:** Instalace programu je velmi jednoduchá. Pokud jste již dříve nějakou čtečku RSS používali, pak můžete svoje zdroje importovat přes soubor OPML. Klávesová zkratka <Ctrl><D> spustí vyhledávání, které se pokusí nalézt zdroje RSS k zadanému tématu. Velmi praktickou je funkce vyhledávání ve všech oblíbených položkách, kterou vyvoláte prostřednictvím tlačítka v okně *Oblíbené*. Tímto způsobem pak můžete snadno kupříkladu znovu najít příspěvek, o němž si nemůžete vzpomenout, kde jste jej vlastně četli. Pokud snad vy sami provozujete nějaký zdroj RSS, pak můžete jeho zdrojový kód kontrolovat prostřednictvím funkce *Ověřit zdroj*, kterou naleznete v menu *Nástroje*. Program vyžaduje nainstalované rozhraní **Java Runtime Environment**. To naleznete **na našem CD** jako soubor JRE-1_5_0_04- WINDOWS-I586-

P.EXE o velikosti 15,5 MB, popřípadě si můžete stáhnout z internetu ze stránky www.java.com/en/download/manual.jsp. Ostatně zdroje RSS nabízí kupříkladu internetový zpravodajský server *iDnes* nebo internetový server *Živě.cz*. **Download:** www.rssowl.org

Název a velikost souboru: RSSOWL_WIN32_1_1_3.EXE, 4,62 MB

Operační systém: Windows 98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: český

na našem CD

Testdisk 5.9

Záchrana vašich dat a diskových oddílů

Co umí: Pomocí utility **Testdisk** mohou zkušení uživatelé zachránit data na poškozených diskových oddílech, popřípadě odstranit chyby, které nastávají při spouštění počítače. Přitom vůbec nezáleží na tom, jakým souborovým systémem je diskový oddíl naformátován, neboť Testdisk podporuje kromě systému souborů *FAT16*, *FAT32*, *NTFS* či *Reiser FS* i celou řadu pro Linux typických souborových systémů. Jedná se o program s anglickým rozhraním, který mimo jiné s pomocí BIOSu analyzuje strukturu pevného disku a získané informace porovnává s tabulkou diskového oddílu. Přitom by se mohl každý uživatel sám rozhodnout, které z nalezených diskových oddílů skutečně budou patřit k aktuální instalaci operačního systému. Testdisk totiž v mnoha případech dokáže nalézt i pozůstatky dříve nainstalovaných operačních systémů - obnovit je ale nedokáže.

Spolu s programem Testdisk je součástí archivu i **Photorec**, utilita pro obnovení dat z přenosných datových médií, na nichž již uložená data nejdou přečíst, nebo která jsou nějakým způsobem poškozená. S pomocí této utility tak můžete kupříkladu zachránit digitální fotografie ze svého fotoaparátu či z paměťových karet. **Jak funguje:** Nejprve rozbalte všechny soubory z archivu ZIP například na USB disk. Dříve než program použijete, měli byste zkusit zkopírovat všechny soubory, které se ještě dají z disku přečíst, abyste zabránili možné ztrátě dalších dat. Nyní klepněte na tlačítko *Analyse*, čímž spustíte podrobnou analýzu disku. Pokud by se pevný disk správně nerozpoznal, může to souviset s partition tabulkou, která je načtena z BIOSu. Pomocí funkce *Delete* odstraní všechny odkazy v partition tabulce. Potom restartujte počítač a v BIOSu vyberte možnost automatického rozpoznání pevných disků (zpravidla se tato funkce nazývá *Auto Detect*). Pro profesionály je určena možnost *Advanced*, která umožňuje úpravy v bootovacím sektoru.

Download: www.cgsecurity.org

Název a velikost souboru: TESTDISK-5.9-WIP.WIN.ZIP, 1,19 MB

Operační systém: Windows 95/98/ME, NT 4, 2000 a XP, MS-DOS

Jazyk: anglický

na našem CD

Thunderbird 1.0.6

Všestranný program pro práci s elektronickou poštou

Co umí: Thunderbird je mnohem více než program pro práci s elektronickou poštou, ačkoliv jej řada uživatelů používá pouze k tomu. Daleko lépe jej ale vystihuje sousloví komunikační centrum, které popisuje lépe rozsah funkcí, protože tato utilita obsahuje modul pro práci s diskusními skupinami a rozumí si i se zdroji RSS. Ne náhodou připomíná Thunderbird program **Netscape Messenger** - vzhledem se jedná o další etapu této velmi známé aplikace. Síla Thunderbirdu spočívá zejména ve spamovém filtru. Tento neustále učící se filtr se po nějaké době tréninku stává velmi účinným, přičemž možný spam označuje speciálním symbolem. Vzhledem k tomu, že na Thunderbirdu pracuje velmi rozsáhlá komunita programátorů, existuje pro tento program vedle řady nejrůznějších vzhledů, které programu dávají neotřelý vzhled, také řada doplňků. Ty pak rozšiřují funkčnost programu v dalších oblastech (viz například internetovou stránku <https://addons.update.mozilla.org>). Zde například naleznete modul, který vám umožní vyhledat význam některého slova v e-mailu v on-line slovníku, nebo například rozšíření, kterým můžete různým funkcím programu přiřadit gesta myši, podobně jako klávesové zkratky. **Jak funguje:** Při instalaci si vyberte standardní způsob instalace - vlastní instalaci byste měli zvolit pouze v případě, kdy byste nechtěli instalovat podporu RSS. Při prvním spuštění programu vyhledá utilita již existující e-mailové účty, a pokud si to budete přát, provede import všech dat. V opačném případě je nutno zadat název účtu a data pro přístup k e-mailovému serveru. Pokud chcete vytvořit nový účet, který bude mít oddělenou strukturu složek od ostatních účtů, odstraňte při vytváření účtu zatržítka u položky *Použít globální Doručenu poštu (ukládat poštu v Lokálních složkách)*. Pokud vám nevyhovuje rozdělení okna aplikace na obrazovce, třeba proto, že máte e-mailovou schránku, do níž přichází velké množství zpráv, pak si můžete toto rozvržení nastavit v menu *Nástroje/Možnosti*. Na stejném místě pak naleznete jednoduché správce hesel a certifikátů. Ty budete potřebovat, pokud budete pracovat se šifrovanými zprávami. **Download: thunderbird.czilla.cz**

Název a velikost souboru: THUNDERBIRD-1.0.6.CS- CZ.WIN32.INSTALLER.EXE, 6 MB

Operační systém: Windows 98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: český

na našem CD

Truecrypt 3.1a

Šifrování dat, a to dokonce i na USB discích

Co umí: Pomocí utility **Truecrypt** vytvoříte zašifrovaný virtuální disk obsahující vaše data. Nebo budete moci vytvářet celé diskové oddíly, které rovněž budou zašifrované. Tato utilita pracuje v reálném čase a šifruje celý systém souborů, aniž by musela šifrovaná data při šifrování někde dočasně ukládat - odpadá tedy pracné prohledávání disku, které by mělo za úkol nalézt zbytky po šifrování dat. Zvláště bezpečné je ukrývání dat uvnitř tzv. skrytého kontejneru. Ten zabírá určitý prostor uvnitř dalšího kontejneru, který je viditelný. Vzhledem k tomu, že zbývající prostor viditelného kontejneru je náhodně přepsán jedničkami a nulami, nedá se nijak zjistit, že se vlastně jedná o dva kontejnery. Data jsou tak chráněna i tehdy, pokud někdo neoprávněně zjistí heslo pro přístup k viditelnému kontejneru. Truecrypt dokáže šifrovat nejen pevné disky, ale i libovolná výměnná média. Hodí se tak například pro šifrování vašich USB disků. Pokud přenosný USB disk někde ztratíte, pak náhodný nálezce s daty na USB disku nic nezmuže, protože nezná přístupové heslo k datům. **Jak funguje:** Vytvoření šifrovaného diskového oddílu je díky integrovanému průvodci velmi snadné. Vyberete si, zda chcete vytvořit obyčejný nebo skrytý svazek (kontejner). Skrytý

Ísvazek se pak dá vytvořit uvnitř již existujícího nebo nového Ísouboru archivu. Ale pozor - pokud vyberete diskový oddíl nebo Ínějaké datové médium pro vytvoření kontejneru, budou všechna Ína něm existující data smazána. Proto před vytvořením Íkontejneru všechna data přesuňte jinam. Truecrypt disponuje 13 druhy šifrovacích technologií, Ínapříklad *AES*, *Blowfish*, *Twofish* nebo *Serpent*. Také můžete při Ívytváření šifrovaných archivů kombinovat několik šifrovacích Ímetod, čímž zajistíte větší ochranu dat před neoprávněným Ípřístupem. Velmi praktická je možnost benchmarku, která vám Íukáže, jak dlouho bude šifrování určitého množství dat trvat. **Download: www.truecrypt.org**

Název a velikost souboru: TRUECRYPT-3.1A.ZIP, 640 KB

Operační systém: Windows 2000 a XP

Jazyk: anglický

na našem CD

Ultra VNC 1.0.0

Dálková správa počítačů

Co umí: Pomocí aplikace **Ultra VNC** máte možnost ovládat ostatní Ípočítače připojené v lokální síti nebo k internetu. To se hodí Ínapříklad tehdy, když chcete svým známým pomoci s problémem ve ÍWindows na jejich počítači, aniž byste k nim museli chodit. ÍDalším příkladem je třeba situace, kdy chcete ovládat server Íumístěný v jiné místnosti. Čím rychlejší je připojení k internetu, tím lépe Ultra VNC Ífunguje. Program však lze používat i tehdy, kdy je váš počítač Ípřipojen k internetu přes modem. Rychlost připojení je sice Íomezena, dálková správa je však přesto možná. Uživatel pak Ívidí na svém monitoru obsah obrazovky počítače, který chce Íovládat. Možnosti zobrazení jsou různé - může se jednat o Ízobrazení v okně aplikace Ultra VNC o různé velikosti, nebo v režimu celé obrazovky. Na ovládaném počítači pak může provádět Ítakřka cokoliv. Díky inteligentní správě paměti utilita Íhospodaří se systémovými prostředky daleko účelněji než jak Ítomu bylo u starších verzí. Mimoto se program hodí i pro přenos anebo synchronizaci dat. ÍPokud však chcete přenášet velké objemy dat, je nutné rychlé Ípřipojení k internetu. **Jak funguje:** Při instalaci programu je nutno se rozhodnout, Íjakou část programu budete chtít instalovat. Na počítač, ze Íkterého budete chtít ovládat na dálku ostatní počítače, Ínainstalujte pouze tzv. *UltraVNC Viewer*. Důležité přitom je, Íabyste měli všechny soubory s příponou VNC asociovány s programem Ultra VNC. Pro ovládané počítače (server) zadejte po Íinstalaci utility heslo pro přístup k tomuto počítači. Jinak Ídoporučujeme všechna ostatní nastavení ponechat na položce *ÍAuto*. To platí zvláště o položkách *Quick Options* a *Format and ÍEncoding*, které byste měli měnit pouze tehdy, pokud nejste Íspokojeni s rychlostí komunikace mezi počítači. Pak nastavte Ípočet barev na 256 - tento parametr ušetří spoustu systémových Íprostředků a připojení se zrychlí.

Download: ultravnc.sourceforge.net

Název a velikost souboru: ULTRAVNC-101-SETUP.ZIP, 3,29 MB

Operační systém: Windows 98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: anglický

na našem CD

Virtual Dub 1.6.10

Utilita pro střih videa

Virtual Dub je jednoduchá utilita pro střih digitálního videa i ve formátu MPEG a AVI. Program samotný sice nemá moc možností, umožňuje však rychlé zpracování filmů a snímání televizního signálu. Program skvěle využijete například tehdy, pokud budete chtít z nahraných televizních filmů odebrat reklamy. Velmi podrobně se také dá v programu nastavit bitrate a komprese. Dále utilita poskytuje velké množství filtrů. V menu *Options/Performance* můžete program přizpůsobit vašemu systému. Celá řada funkcí programu se pak nemusí vyvolávat přes menu, nýbrž celou řadou šikovně zvolených klávesových zkratk. K příkladu nahrávání záznamu lze spustit klávesou <F6>. **Download:** virtualdub.sourceforge.net

Název a velikost souboru: VIRTUALDUB-1.6.10.ZIP, 853 KB **Operační systém:** Windows 95/98/ME, NT 4, 2000 a XP

Jazyk: anglický